

Zadania i postawy młodzieży w literaturze

Młodość jest okresem kształtowania charakteru, światopoglądu i życiowych planów. Młody człowiek stopniowo uniezależnia się od rodziny, zaczyna samodzielnie oceniać rzeczywistość oraz podejmować decyzje, które mogą zaważyć na całej jego przyszłości. Jest to czas marzeń, idealizmu i wiary w możliwość zmiany świata, ale również niepewności, buntu i poszukiwania własnego miejsca w społeczeństwie. Młodzież często odrzuca zastany porządek, ponieważ dostrzega jego niesprawiedliwość, skostnienie lub niezgodność z wyznawanymi wartościami. Jednocześnie właśnie młodemu pokoleniu przypisuje się szczególne zadania: zdobywanie wiedzy, rozwijanie własnych zdolności, przejmowanie odpowiedzialności za przyszłość wspólnoty, obronę ojczyzny oraz naprawianie błędów popełnionych przez starszych.

Literatura przedstawia bardzo różnorodne postawy młodych ludzi. Jedni poświęcają życie walce o wolność, inni próbują zmieniać społeczeństwo poprzez naukę i pracę. Niektórzy buntują się przeciwko narzuconym normom, a jeszcze inni ulegają zagubieniu, bierności lub wpływowi otoczenia. Zadania młodzieży zależą od sytuacji historycznej. W okresie niewoli narodowej najważniejsze stają się obrona polskości i działalność patriotyczna. Podczas wojny młodzi ludzie muszą przedwcześnie dojrzeć, walczyć i podejmować decyzje dotyczące życia oraz śmierci. W czasach pokoju ich obowiązkiem jest nauka, praca nad sobą i odpowiedzialne uczestnictwo w życiu społecznym. Można więc stwierdzić, że literatura ukazuje młodzież jako pokolenie szczególnie podatne na idee i gotowe do poświęceń, ale jednocześnie narażone na błędy wynikające z niedojrzałości, nadmiernego idealizmu oraz braku doświadczenia.

Ważny obraz młodzieży walczącej o zachowanie narodowej

tożsamości odnaleźć można w Dziadach części III Adama Mickiewicza. Bohaterami scen więziennych są młodzi Polacy aresztowani przez władze rosyjskie za działalność patriotyczną. Często nie popełnili żadnego rzeczywistego przestępstwa. Ich winą było uczestnictwo w tajnych stowarzyszeniach, zdobywanie wiedzy, podtrzymywanie polskiej kultury i sprzeciw wobec polityki zaborcy. Mimo młodego wieku zostają poddani przesłuchaniom, więzieniu oraz zesłaniu w głąb Rosji.

Postawa więźniów jest przykładem solidarności. Młodzi ludzie wspierają się, dzielą informacjami i próbują podtrzymywać na duchu. Tomasz proponuje, aby osoby samotne, które nie mają rodzin, wzięły na siebie winę i w ten sposób ocaliły kolegów odpowiedzialnych za bliskich. Jego zachowanie świadczy o gotowości do poświęcenia własnej wolności dla innych. Nie myśli wyłącznie o sobie, ale o całej grupie.

Szczególnie przejmująca jest opowieść Jana Soboлевskiego o młodych więźniach wywożonych na Syberię. Wśród skazańców znajdują się uczniowie i bardzo młodzi chłopcy. Janczewski, mimo wyczerpania, zachowuje godność i patriotyczną postawę. Wasilewski jest natomiast tak osłabiony torturami, że nie może samodzielnie iść. Los tych bohaterów pokazuje, jak wysoką cenę płaciło młode pokolenie za przywiązanie do ojczyzny.

Mickiewicz przedstawia młodzież jako najbardziej wartościową część narodu. To właśnie młodzi ludzie są zdolni do bezinteresowności, odwagi i solidarności. Przeciwstawia ich części warszawskich elit, które bawią się na salonach i unikają rozmów o prześladowaniach. Zadaniem młodzieży jest więc nie tylko walka z zaborcą, ale również zachowanie moralnej wrażliwości w społeczeństwie pogrążonym w strachu i konformizmie.

Inny model młodego patrioty przedstawia Juliusz Słowacki w Kordianie. Tytułowy bohater początkowo jest człowiekiem zagubionym, nadwrażliwym i niezdolnym do odnalezienia celu

życia. Przeżywa nieszczęśliwą miłość do starszej od siebie Laury, czuje się samotny i niepotrzebny. Jego próba samobójcza pokazuje, że nie potrafi poradzić sobie z własnymi emocjami. Na początku dramatu Kordian reprezentuje niedojrzałą młodzież, która ma wielkie pragnienia, ale nie wie, jak je zrealizować.

Podróż po Europie staje się dla niego szkołą życia. Bohater odkrywa, że światem rządzą pieniądze, interesy polityczne i egoizm. W Londynie przekonuje się, że sprawiedliwość można kupić. We Włoszech poznaje powierzchowność uczuć Wioletty, która jest gotowa porzucić go, gdy dowiaduje się o utracie majątku. Podczas spotkania z papieżem uświadamia sobie, że Polacy nie mogą liczyć na zdecydowane wsparcie przywódców europejskich.

Na szczycie Mont Blanc Kordian przechodzi wewnętrzną przemianę. Postanawia poświęcić życie walce o niepodległość. Formułuje ideę Polski jako Winkelrieda narodów, która ma przyjąć na siebie ciosy wymierzone w inne państwa i dzięki własnej ofierze otworzyć im drogę do wolności. Bohater odnajduje cel w służbie ojczyźnie.

Jego postawa nadal pozostaje jednak niedojrzała. Kordian chce samodzielnie dokonać zamachu na cara, wierząc, że jednostkowy czyn może zmienić historię. Nie potrafi przekonać innych spiskowców, dlatego decyduje się działać samotnie. Przed komnatą władcy zostaje pokonany przez Strach i Imaginację. Jego wyobraźnia podsuwa mu przerażające obrazy, a wewnętrzne wątpliwości uniemożliwiają wykonanie planu.

Słowacki pokazuje zarówno wielkość, jak i słabość młodzieńczego idealizmu. Kordian jest odważny i gotowy do poświęcenia, ale brakuje mu doświadczenia, równowagi oraz zdolności wspólnego działania. Jego zadaniem miało być wyzwolenie ojczyzny, lecz samotny bunt kończy się klęską. Dramat przypomina, że młodzieńczy zapał jest wartościowy, ale powinien łączyć się z odpowiedzialnością, dojrzałością i realistyczną oceną sytuacji.

Zadaniem młodzieży w okresie zaborów było również zdobywanie wiedzy i obrona narodowej kultury. Problem ten przedstawił Stefan Żeromski w Syzyfowych pracach. Bohaterowie powieści uczęszczają do szkoły poddanej intensywnej rusyfikacji. Rosyjscy nauczyciele próbują osłabić ich więź z polską historią, językiem i literaturą. Uczniowie mają przyjąć przekonanie, że kultura rosyjska jest wyższa, a polskie dążenia niepodległościowe nie mają sensu.

Marcin Borowicz początkowo ulega wpływowi szkoły. Pragnie zdobyć uznanie nauczycieli i stopniowo oddala się od polskości. Nie wynika to ze świadomej zdrady, lecz z młodego wieku, potrzeby akceptacji oraz skuteczności systemu wychowawczego. Jego przykład pokazuje, że młodzież może być łatwo poddawana manipulacji, zwłaszcza gdy władza kontroluje edukację.

Przełom następuje podczas lekcji języka polskiego, gdy Bernard Zygier recytuje Redutę Ordona Adama Mickiewicza. Utwór wywołuje w uczniach silne emocje i budzi uśpioną świadomość narodową. Marcin zaczyna rozumieć, że był poddawany rusyfikacji. Odkrywa wartość polskiej literatury i historii, a następnie dołącza do kolegów samodzielnie zdobywających zakazaną wiedzę.

Młodzi bohaterowie Syzyfowych prac realizują swoje zadanie poprzez samokształcenie. Czytają polskie książki, rozmawiają o historii i wspólnie odbudowują narodową tożsamość. Ich walka nie ma charakteru zbrojnego, ale jest niezwykle ważna. Zaborca może kontrolować szkołę, lecz nie jest w stanie całkowicie zapanować nad myślami uczniów. Żeromski pokazuje, że młodzież ma obowiązek samodzielnie myśleć i krytycznie oceniać treści przekazywane przez oficjalne instytucje.

Szczególne zadania stanęły przed młodzieżą podczas II wojny światowej. Pokolenie urodzone w wolnej Polsce miało zdobywać wykształcenie, zakładać rodziny i rozwijać kraj. Wojna zniszczyła te plany i zmusiła młodych ludzi do przedwczesnego

dojrzewania. Ich postawy przedstawił Aleksander Kamiński w Kamieniach na szaniec.

Alek, Rudy i Zośka początkowo są zwyczajnymi warszawskimi harcerzami. Uczą się, uprawiają sport, rozwijają zainteresowania i planują przyszłość. Wychowanie harcerskie kształtuje w nich odpowiedzialność, dyscyplinę, lojalność i gotowość do służby. Po wybuchu wojny uznają, że ich zadaniem jest walka z okupantem.

Początkowo uczestniczą w małym sabotażu. Zrywają niemieckie flagi, malują patriotyczne symbole, rozpowszechniają ulotki i ośmieszają propagandę okupanta. Ich działania mają podtrzymać ducha mieszkańców Warszawy i pokazywać Niemcom, że społeczeństwo nie pogodziło się z niewolą. Następnie bohaterowie przechodzą do bardziej niebezpiecznych akcji dywersyjnych.

Najważniejszym wydarzeniem jest akcja pod Arsenalem, której celem jest odbicie Rudego z rąk gestapo. Przyjaciele wiedzą, że operacja może zakończyć się ich śmiercią, ale nie chcą pozostawić kolegi bez pomocy. Akcja pokazuje siłę przyjaźni i solidarności. Młodzi ludzie nie traktują patriotyzmu jako pustego hasła. Wyraża się on w odpowiedzialności za konkretnych ludzi.

Losy Alka, Rudego i Zośki są tragiczne. Wszyscy giną, zanim zdążają zrealizować plany i wykorzystać swoje talenty w pokojowym życiu. Ich postawa nie jest jednak przedstawiona jako bezsensowna. Kamiński pokazuje, że nawet w rzeczywistości terroru można zachować godność, lojalność i wierność wartościom. Zadaniem młodzieży staje się obrona nie tylko państwa, ale również człowieczeństwa.

Doświadczenie wojennego pokolenia przedstawił także Krzysztof Kamil Baczyński w wierszu Pokolenie. Młodzi ludzie zostają zmuszeni do życia w świecie przemocy, w którym tradycyjne zasady ulegają odwróceniu. Zamiast uczyć się miłości, zaufania

i dobra, poznają nienawiść, strach i konieczność zabijania. Wojna odbiera im niewinność oraz naturalne prawo do spokojnej młodości.

Bohater zbiorowy wiersza zdaje sobie sprawę, że musi walczyć, ale jednocześnie obawia się moralnych skutków tej walki. Młodzi żołnierze mogą przeżyć, lecz doświadczenie przemocy pozostanie w ich psychice. Mogą również zginąć i zostać zapomniani. Baczyński pyta, czy przyszłe pokolenia uznają ich za bohaterów, czy potraktują ich śmierć jako kolejny anonimowy epizod historii.

W Elegii o... chłopcu polskim poeta ukazuje natomiast młodego człowieka, któremu wojna odebrała dzieciństwo. Chłopiec zamiast poznawać piękno świata zostaje nauczony walki i cierpienia. Ostatecznie ginie za ojczyznę. Wiersz nie podważa wartości jego ofiary, ale podkreśla jej ogromną cenę. Zadanie obrony kraju zostało nałożone na ludzi, którzy powinni dopiero przygotowywać się do dorosłego życia.

Literatura pokazuje również młodzież poszukującą programu społecznego i politycznego w odrodzonej Polsce. Przykładem jest Cezary Baryka, bohater Przedwiośnia Stefana Żeromskiego. Dorasta on w Baku, z dala od ojczyzny swoich rodziców. Jako młody człowiek ulega fascynacji rewolucją bolszewicką. Pociągają go hasła równości, sprawiedliwości i zniszczenia dawnego porządku. Nie rozumie jednak rzeczywistych konsekwencji rewolucyjnej przemocy.

Cezary buntuje się przeciwko matce, która próbuje ochronić rodzinny majątek i zapewnić mu bezpieczeństwo. Dopiero gdy doświadcza głodu, chaosu i śmierci najbliższych, zaczyna dostrzegać okrucieństwo rewolucji. Jego postawa pokazuje podatność młodzieży na radykalne ideologie. Młody człowiek pragnie szybkiej zmiany świata, dlatego może zaakceptować rozwiązania, których skutków nie potrafi przewidzieć.

Po przyjeździe do Polski Cezary nadal poszukuje własnej drogi.

Konfrontuje idealistyczną opowieść ojca o szklanych domach z biedą i nierównościami społecznymi. W Nawłoci obserwuje beztroskie życie ziemiaństwa, wyraźnie oddzielonego od nędzy mieszkańców wsi. Nie potrafi zaakceptować obojętności warstw uprzywilejowanych.

Bohater poznaje dwa konkurencyjne programy naprawy państwa. Szymon Gajowiec proponuje stopniowe reformy, rozwój instytucji i cierpliwą pracę. Antoni Lulek propaguje rewolucję komunistyczną. Cezary nie przyjmuje bez zastrzeżeń żadnej z tych propozycji. Program Gajowca wydaje mu się zbyt powolny wobec ogromu cierpienia, natomiast idee Lulka kojarzą się z przemocą poznaną w Baku.

W zakończeniu powieści Cezary uczestniczy w demonstracji robotników, ale wychodzi przed tłum. Gest ten podkreśla jego niezależność. Bohater nie odnalazł jeszcze ostatecznej odpowiedzi, jednak nie chce pozostać obojętny. Żeromski pokazuje, że zadaniem młodzieży jest krytyczne poszukiwanie rozwiązań, a nie bezrefleksyjne przyjmowanie gotowych ideologii. Młode pokolenie powinno domagać się zmian, ale jednocześnie musi uważać, aby pragnienie sprawiedliwości nie doprowadziło do kolejnej przemocy.

Problem odpowiedzialności młodego pokolenia pojawia się również w Tangu Sławomira Mrożka. Artur dorasta w rodzinie, która odrzuciła wszystkie tradycyjne zasady. Jego rodzice wcześniej buntowali się przeciwko obyczajom, autorytetom i normom społecznym. Doprowadzili jednak nie do pełnej wolności, ale do chaosu, w którym żadne zachowanie nie wywołuje już sprzeciwu.

Artur buntuje się więc inaczej niż typowy młody człowiek. Nie domaga się większej swobody, lecz pragnie przywrócić porządek, tradycję i jasno określone reguły. Planuje ślub z Alą, ponieważ ceremonia ma pomóc odbudować społeczną formę. Jego postawa wynika z potrzeby odnalezienia sensu w świecie pozbawionym wartości.

Bohater ponosi jednak klęskę. Odkrywa, że sama forma nie wystarcza, jeśli nie stoi za nią żadna prawdziwa idea. Zaczyna marzyć o przejęciu władzy, lecz zostaje zabity przez Edka, który reprezentuje brutalną siłę i prymitywizm. Młody intelektualista przegrywa, ponieważ nie potrafi stworzyć wartościowego programu zmiany.

Tango pokazuje konflikt pokoleń w odwróconej postaci. Starsi zniszczyli zastany porządek, a młody Artur próbuje go odbudować. Jego zadaniem jest naprawienie skutków rewolucji rodziców, ale nie potrafi tego zrobić. Dramat ostrzega, że każde pokolenie ponosi odpowiedzialność za świat pozostawiany następcom. Młodzież może próbować naprawić błędy starszych, lecz bez trwałych wartości i społecznego poparcia jej wysiłek może zakończyć się klęską.

Literatura nie zawsze przedstawia młodość w sposób podniosły i heroiczny. Witold Gombrowicz w *Ferdydurke* pokazuje młodzież jako grupę poddawaną procesowi narzucania formy. Józio, mimo że jest trzydziestoletnim mężczyzną, zostaje cofnięty do szkoły i potraktowany jak niedojrzały uczeń. Nauczyciele próbują narzucić młodzieży gotowe sposoby myślenia. Uczniowie mają zachwycać się poezją Juliusza Słowackiego nie dlatego, że naprawdę ją rozumieją, lecz dlatego, że wymaga tego szkolny schemat.

Między Syfonem i Miętusem dochodzi do konfliktu dwóch postaw. Syfon reprezentuje oficjalnie propagowaną niewinność, grzeczność i posłuszeństwo. Miętus buntuje się przeciwko szkolnej formie i chce zniszczyć sztucznie narzuconą młodzieńczość. Żaden z nich nie osiąga jednak pełnej wolności. Zarówno posłuszeństwo, jak i bunt mogą stać się kolejnymi formami ograniczającymi człowieka.

Gombrowicz pokazuje, że zadaniem młodego człowieka powinno być poszukiwanie autentyczności i obrona przed bezmyślnym podporządkowaniem. Jednocześnie całkowite uwolnienie się od wpływu innych ludzi okazuje się niemożliwe. Każdy człowiek

zostaje w pewien sposób ukształtowany przez szkołę, rodzinę, środowisko i kulturę. Ważne jest więc zachowanie krytycznego dystansu wobec narzucanych ocen i ról.

Przywołane utwory ukazują kilka podstawowych zadań stawianych młodzieży. Pierwszym jest zdobywanie wiedzy i samodzielne myślenie. Bohaterowie Syzyfowych prac muszą przeciwstawić się rusyfikacyjnej szkole, a uczniowie Ferdydurke próbują bronić się przed mechanicznym przyjmowaniem gotowych opinii. Edukacja powinna rozwijać człowieka, ale może również stać się narzędziem manipulacji. Dlatego młodzież musi uczyć się krytycznego oceniania informacji.

Drugim zadaniem jest odpowiedzialność za wspólnotę. Młodzi więźniowie z Dziadów części III zachowują solidarność w obliczu represji. Alek, Rudy i Zośka walczą z okupantem, ponieważ czują się odpowiedzialni za ojczyznę oraz przyjaciół. Cezary Baryka poszukuje programu, który pozwoliłby zmniejszyć społeczną niesprawiedliwość. Literatura pokazuje, że dojrzewanie oznacza stopniowe wychodzenie poza własne potrzeby i dostrzeganie losu innych ludzi.

Kolejnym obowiązkiem młodzieży jest zachowanie ideałów. Młodzi bohaterowie często wierzą, że świat może być lepszy. Ich idealizm bywa źródłem odwagi, ale może również prowadzić do błędów. Kordian podejmuje samotną próbę zamachu, ponieważ przecenia własne możliwości. Cezary początkowo ulega rewolucyjnym hasłom. Artur chce odbudować porządek, ale nie posiada dojrzałego programu. Literatura przypomina więc, że szlachetne intencje powinny być połączone z wiedzą, odpowiedzialnością i umiejętnością przewidywania konsekwencji.

Młodzież powinna także przejmować odpowiedzialność za przyszłość. Starsze pokolenie przekazuje jej określony świat, często pełen konfliktów, nierówności i nierozwiązanych problemów. Młodzi ludzie mogą powtarzać błędy poprzedników albo podjąć próbę zmiany. Nie powinni jednak bezrefleksyjnie odrzucać całej tradycji. Tango pokazuje, że zniszczenie

wszystkich norm prowadzi do chaosu, natomiast Przedwiośnie ostrzega przed gwałtowną rewolucją, która w imię sprawiedliwości przynosi terror.

Postawy młodzieży zależą w dużej mierze od warunków historycznych. Bohaterowie romantyczni walczą o wolność narodową, młodzież z Syzyfowych prac broni języka i kultury, a pokolenie wojenne musi sięgnąć po broń. Cezary Baryka poszukuje sprawiedliwego ustroju dla odzyskanej Polski, natomiast Artur próbuje odbudować wartości w świecie obyczajowego chaosu. Zmieniają się okoliczności, ale powraca potrzeba określenia własnego stosunku do rzeczywistości.

Warto zauważyć, że literatura nie wymaga od każdego młodego człowieka heroicznej śmierci ani wielkiego czynu. Bohaterstwo może wyrażać się również w codziennym zdobywaniu wiedzy, zachowaniu uczciwości, pomocy innym i odwadze samodzielnego myślenia. Nie każda epoka stawia młodzież wobec wojny lub niewoli. W czasach pokoju szczególnego znaczenia nabierają rozwój osobisty, odpowiedzialna praca i troska o dobro wspólne.

Podsumowując, młodzież w literaturze jest przedstawiana jako siła zdolna zmieniać świat, ale również jako grupa podatna na manipulację, radykalne idee i błędy wynikające z braku doświadczenia. Jej najważniejszymi zadaniami są zdobywanie wiedzy, poszukiwanie prawdy, zachowanie własnej tożsamości, obrona wartości, odpowiedzialność za innych oraz przygotowanie się do przejęcia obowiązków starszego pokolenia.

Młodzi bohaterowie Dziadów części III uczą solidarności i patriotyzmu. Kordian pokazuje wielkość młodzieńczego zapału, ale także niebezpieczeństwo samotnego, niedojrzałego działania. Uczniowie Syzyfowych prac bronią narodowej świadomości poprzez samokształcenie. Alek, Rudy i Zośka udowadniają, że przyjaźń i służba ojczyźnie mogą stać się podstawą heroicznej postawy. Cezary Baryka przypomina o potrzebie krytycznego oceniania programów politycznych, Artur

zaś o konieczności budowania wolności na trwałych wartościach.

Najbardziej wartościowa postawa młodzieży łączy idealizm z odpowiedzialnością. Młody człowiek powinien wierzyć, że rzeczywistość można zmienić, ale jednocześnie musi zdobywać wiedzę, słuchać innych i przewidywać skutki własnych działań. Bierność prowadzi do utrwalenia niesprawiedliwości, natomiast bezmyślny radykalizm może przynieść cierpienie. Dojrzałość polega na znalezieniu równowagi między odwagą a rozsądkiem, indywidualną wolnością a odpowiedzialnością za wspólnotę.

Literatura pokazuje, że każde pokolenie młodych ludzi otrzymuje inne zadania, ale zawsze musi odpowiedzieć na podobne pytania: jakie wartości są najważniejsze, czemu warto poświęcić życie, jak zachować własną niezależność i w jaki sposób pozostawić świat lepszym następnym pokoleniom. Od udzielonych odpowiedzi zależy nie tylko przyszłość poszczególnych bohaterów, lecz także los całego społeczeństwa.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.